

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

О. В. ПОГОРЕЛОВА, С. В. ШЕВЧУК

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ до виконання випускних робіт

Рекомендовано Методичною радою НУК

Електронне видання комбінованого
використання на DVD-ROM

МИКОЛАЇВ • НУК • 2012

УДК 657(076)
ББК 65.052я73
П 43

Укладачі: О. В. Погорелова, канд. екон. наук, доцент;
С. В. Шевчук, старш. викладач

Рецензент канд. техн. наук, доцент Т. А. Бурова

Погорелова О. В.

П 43 Методичні вказівки до виконання випускних робіт / О. В. Погорелова,
С. В. Шевчук. – Миколаїв : Видавництво НУК, 2012. – 26 с.

Викладено системні вимоги щодо написання випускних робіт студентами спеціальності "Облік і аудит".

Призначено для забезпечення єдності вимог щодо тематики, структури, змісту та оформлення випускних робіт студентів інженерно-економічного факультету спеціальності 6.03050901 "Облік і аудит" на присвоєння кваліфікації "Бакалавр з обліку і аудиту".

УДК 657(076)
ББК 65.052я73

**ПОГОРЕЛОВА Олена Володимирівна
ШЕВЧУК Сергій Валентинович**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ до виконання випускних робіт

Комп'ютерне верстання *Н.В. Ялова*
Коректор *М.О. Паненко*

© О. В. Погорелова, С. В. Шевчук, 2012
© Видавництво НУК, 2012

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 1,5. Обсяг даних 804 кб.
Тираж 14 прим. Вид. № 38. Зам. № 36.

Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування,
54025, м. Миколаїв, просп. Героїв Сталінграда, 9
E-mail : publishing@nuos.edu.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2506 від 25.05.2006 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Випускна робота – це вид атестаційної роботи, при виконанні якої студент систематизує та поглиблює теоретичні і практичні знання з обраної теми, удосконалює або набуває досвіду самостійної творчої роботи, розвиває навички самоосвіти.

Випускна робота передбачає проведення аналізу та теоретичної розробки (моделювання та дослідження процесів і об'єктів) актуальних питань, проблем у відповідній галузі знань.

У процесі виконання випускної роботи студент показує свою освіченість за фахом, здатність самостійно вирішувати фахові завдання, уміння працювати з економічною літературою, законодавчо-нормативною базою, здібність аналізувати отримані результати, робити правильні висновки й узагальнення, уміння використовувати сучасні методи наукових досліджень.

Підготовка й захист випускних робіт сприяють виявленню у студентів навичок науково-дослідної діяльності, глибокому й всебічному оволодінню знаннями зі спеціальності "Облік і аудит".

1.1. Вимоги до здійснення керівництва випускними роботами

Керівниками випускних робіт призначаються професори, доценти, старші викладачі, викладачі кафедри "Облік і економічний аналіз". Керівник випускної роботи, який призначається кафедрою "Облік і економічний аналіз":

- систематично вивчає становище і перспективи розвитку економічної науки з питань бухгалтерського обліку, економічного аналізу, контролю та інших економічних наук;

- своєчасно та якісно розробляє тематику випускних робіт з урахуванням сучасних тенденцій розвитку економічної науки;

- разом зі студентом розробляє завдання на випускну роботу (див. Додаток А), рекомендує необхідну літературу і надає рекомендації з виконання теоретичних та практичних розділів;

- проводить бесіди із студентами по узгодженню та коригуванню завдань випускної роботи, декомпозиції випускної роботи і строків виконання її окремих структурних розділів. Надає допомогу студентам у складанні графіку виконання випускної роботи;

- здійснює безпосереднє і систематичне керівництво розробкою питань випускної роботи (за виключенням тих, які виконуються під керівництвом консультанта), розвиваючи при цьому у студента навички самостійної роботи, творчі здібності й ініціативу. Основною формою керівництва випускної роботи є індивідуальна консультація;

- докладно консультує студента з питань, які виходять за межі навчальних дисциплін. Рекомендує законодавчо-нормативну базу та науково-практичну літературу, методики здійснення контрольних та аналітичних заходів з метою виконання поставлених завдань тощо;

- здійснює систематичну перевірку відповідності ходу роботи студента графіку виконання випускної роботи, розглядає виконану частину роботи, звертає увагу на недостатню глибину опрацьованих питань, помилки, допущені в процесі виконання теоретичних та практичних розділів роботи;

- контролює відповідність змісту й оформлення випускної роботи вимогам стандарту інженерно-економічного факультету Національного університету кораблебудування, відображує хід виконання випускної роботи в графіку її виконання,

- складає відгук, який є характеристикою роботи студента над випускною роботою.

По узгодженню з відповідними завідувачами кафедр для консультування студентів з окремих питань випускної роботи призначаються викладачі із числа професорсько-викладацького складу інших кафедр.

Випускна робота, підписана завідувачем кафедри, разом з письмовим відгук керівника роботи надається на рецензування.

1.2. Вимоги до студентів-виконавців випускної роботи

Студенту надається право вибору теми випускної роботи з урахуванням рекомендацій професорсько-викладацького складу кафедри "Облік і економічний аналіз". Студент може запропонувати свою тему з необхідним обґрунтуванням її актуальності та практичної значущості для підприємства. Якщо студент не виявив необхідної ініціативи з вибору теми випускної роботи в обумовлений термін, завідувач кафедрою закріплює тему випускної роботи за студентами з урахуванням його індивідуальних особливостей та ступеня підготовки.

Після затвердження теми, студент отримує завдання на випускну роботу, збирає матеріали необхідні для виконання випускної роботи.

На протязі першого тижня виконання випускної роботи студент складає проект графіку виконання роботи з вказанням послідовності і термінів виконання окремих етапів роботи і представляє його на розгляд, і затвердження керівникові. Рекомендований зразок графіку виконання випускної роботи, наведений в Додатку Б. Невиконання графіку виконання випускної роботи може бути причиною недопущення студента до публічного захисту.

Студент-виконавець випускної роботи зобов'язаний:

- відвідувати передбачені загальні консультації, збори, які проводяться відповідно до плану кафедри;
- вирішувати всі питання індивідуального завдання якісно, на високому рівні; у відповідний термін виконувати етапи випускної роботи, передбачені графіком її виконання, а також вказівки і рекомендації керівника випускної роботи і консультантів;
- представити на кафедру для попереднього захисту в робочу комісію і завідувачу кафедрою в термін, передбачений графіком виконання, випускну роботу не пізніше, ніж за 10 днів до початку роботи ДЕК.

2. ЗАГАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

2.1. Вибір теми роботи

Тема випускної роботи повинна бути складовою проблеми в галузі бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю, вказувати на мету дослідження та його завершеність.

Перелік рекомендованих слухачам тем випускних робіт розробляється і своєчасно корегується кафедрою. Допускається написання студентом випускної роботи за власною темою, яка погоджена з науковим керівником. Вибір теми випускної роботи здійснюється студентом з урахуванням її актуальності. Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми, з чого й випливає актуальність теми. Проблема завжди виникає тоді, коли старе знання вже виявило свою неспроможність, а нове ще не набуло розвинутої форми. Актуальність обраної теми може бути пов'язана з відсутністю, або застарілістю нормативної бази, методичних матеріалів, появою нових об'єктів бухгалтерського обліку, аналізу та контролю, недостатнім ступенем розробленості досліджуваних питань попередниками.

Обрана тема випускної роботи має бути направлена ґрунтовне дослідження теоретичних та прикладних питань бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю. При виборі теми обов'язково необхідно перевірити обґрунтованість обраного предмету дослідження, можливість його всебічного вивчення на конкретному підприємстві. Тема роботи повинна містити поряд з бухгалтерським обліком, на вибір – економічний аналіз, або ж економічний контроль, обраного об'єкта дослідження. Перелік рекомендованих тем випускних робіт студентів спеціальності 6.05030901 "Облік і аудит" наведено в додатку В.

Невдало обрана тема не дасть змоги розкрити особливості технології обробки облікової та аналітичної інформації, організації та методики здійснення контрольних процедур на підприємстві. Серед поширених помилок при виборі теми, які допускаються студентами, є відсутність об'єкта або предмета дослідження на обраному підприємстві. Об'єкт дослідження – частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом теоретичного чи практичного дослідження. Предмет дослідження – окремі сторони властивості, якості об'єкта, що досліджуються з певною метою. Предметом дослідження можуть бути зміст, форми, методи організації й методики облікового, аналітичного та контрольного процесу товарів, основних засобів, розрахунків, доходів та витрат, фінансових результатів тощо.

Виходячи з цього, обрана тема випускної роботи "Бухгалтерський облік та контроль товарів на підприємстві" в більшості випадків не може бути виконана на виробничих підприємствах або ж на підприємствах,

що надають послуги, оскільки як об'єкт бухгалтерського обліку товари на таких підприємствах відсутні. Обираючи тему, студент повинен впевнитися, що предмет дослідження в достатньому обсязі присутній на досліджуваному підприємстві. Не варто обирати тему з бухгалтерського обліку та контролю основних засобів, постачальників, покупців, якщо їх наявність є незначною. Це в свою чергу вплине на глибину розкриття питань з організації та методики облікового, аналітичного та контрольного процесу. Наприклад, на підприємстві обліковується основних засобів на шістдесят тисяч гривень; у кількісному вираженні підприємство має лише п'ятнадцять об'єктів; операцій, які б спричиняли зміни у їх складі, у звітному періоді не було. Можна продовжувати, однак висновок є однозначним: на підприємстві, хоча і є основні засоби, проте написання випускної роботи буде здійснюватися не за фактичними матеріалами, а виходячи з загальновідомих нормативних та теоретичних положень, які характерні для більшості підприємств. Таким чином, студент не зможе на високому рівні виконати всі етапи написання випускної роботи, що вплине на якість його дослідження та призведе загалом до зниження рівня випускної роботи.

Від доведення актуальності обраної теми логічно перейти до формулювання мети роботи і конкретизації завдань, які мають бути вирішені відповідно до цієї мети. Це робиться у формі перерахування (вивчити..., описати..., встановити..., обґрунтувати, з'ясувати і т. ін.) [1, с. 15]. Завдання випускної роботи можуть бути пов'язані з: виявленням найсуттєвіших ознак об'єкта дослідження; визначенням внутрішньої структури об'єкта дослідження; визначенням класифікаційних ознак об'єкта дослідження; всебічним вивченням практики вирішення даної проблеми, причин, недоліків і труднощів у її розв'язанні на підприємстві.

Наприклад, мета та завдання випускної роботи можуть бути сформульовані таким чином (див. табл. 2.1).

Формулювання завдань необхідно робити якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення складатиме зміст розділів випускної роботи. Це важливо також і тому, що назви таких розділів з'являються саме з формулювань завдань дослідження.

Таблиця 2.1. Мета та завдання випускної роботи на тему "Бухгалтерський облік та контроль фінансових результатів"

Мета випускної роботи	Завдання випускної роботи
Дослідити теоретичні та прикладні аспекти бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту фінансових результатів на підприємстві	Розглянути історичний аспект зміни уявлень про економічну сутність прибутку в контексті основних економічних шкіл, визначити основні ознаки, які характеризують цю економічну категорію
	розкрити особливості фінансових результатів як об'єкта облікового, аналітичного та контрольного процесу
	висвітлити виробничо-економічні особливості та оцінити фінансовий стан функціонування досліджуваного підприємства
	оцінити методику ведення бухгалтерського обліку та економічного аналізу фінансових результатів на підприємстві
	розкрити організацію та методику аудиту фінансових результатів на підприємстві

2.2. Вимоги до структури випускної роботи

Перш ніж приступити до виконання випускної роботи студенту необхідно скласти план та узгодити його з керівником. План випускної роботи є переліком окремих структурних частин, які дозволять студенту виконати поставлену мету та завдання. Після затвердження керівником плану роботи над випускною роботою студент приступає до його реалізації. План випускної роботи може коригуватися в ході її виконання. Випускна робота складається з титульного аркуша (див. додаток Г), аркуша завдання, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, професійно-орієнтованих розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Орієнтований план випускної роботи на тему: "Бухгалтерський облік та контроль фінансових результатів" наведено нижче (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Структурні складові випускної роботи на тему "Бухгалтерський облік та контроль фінансових результатів на ДАХК "ЧСЗ" (приклад)

Структурні складові випускної роботи	Вимоги до наявності
ЗМІСТ	обов'язкова наявність
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	за необхідності
ВСТУП	обов'язкова наявність
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ	обов'язкова наявність
1.1. Еволюція поглядів на сутність прибутку як економічної категорії	назва та зміст узгоджується з консультантом
1.2. Фінансові результати як об'єкт бухгалтерського обліку та контролю	назва та зміст узгоджується з керівником
РОЗДІЛ 2. ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДАХК "ЧСЗ"	обов'язкова наявність
2.1. Організаційно-економічна характеристика ДАХК "ЧСЗ"	назва, кількість та зміст підрозділів
2.2. Аналіз фінансового стану ДАХК "ЧСЗ"	узгоджуються з керівником
2.3. Аналіз фінансових результатів ДАХК "ЧСЗ"	керівником
РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ДАХК "ЧСЗ"	обов'язкова наявність
3.1. Бухгалтерський облік фінансових результатів в ДАХК "ЧСЗ"	назва, кількість та зміст підрозділів
3.2. Контроль за формуванням та використанням фінансових результатів в ДАХК "ЧСЗ"	узгоджуються з керівником
ЗАВДАННЯ КАФЕДРИ "ЕКОЛОГІЇ"	обов'язкова наявність
ЗАВДАННЯ КАФЕДРИ "БЖД"	обов'язкова наявність
ВИСНОВКИ	обов'язкова наявність
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	обов'язкова наявність
ДОДАТКИ	за необхідності

2.3. Підбір літературних джерел та фактичного матеріалу

Після затвердження плану студент повинен розпочати роботу з літературними джерелами. Робота з літературою є попереднім етапом будь-якого наукового дослідження. На цьому етапі уточнюється тема, завдання й провідна ідея, розробляється гіпотеза та методика дослідження.

На основі аналізу інформаційних джерел можливо визначити стан та історію вивчення питання, результати, які вже мають місце, та обрати методи його вивчення.

У вивченні інформаційних джерел можна виділити такі етапи: пошук необхідних джерел та попереднє ознайомлення з ними (ознайомлення з бібліографічними, довідковими виданнями, каталогами, реферативними журналами); вивчення літературних джерел; систематизація та використання інформаційного матеріалу в процесі написання випускної роботи (аналіз й узагальнення, підготовка огляду літератури).

Під час роботи з літературою студент повинен користуватися різними видами каталогів: систематичним (назви джерел розташовані за галузями знань), алфавітним (назви джерел розташовані в алфавітному порядку) та предметним (назви праць з конкретних проблем чи галузей науки). Крім того, необхідно звертатися також до фахових періодичних видань, Інтернет-ресурсів, електронних баз даних.

При опрацюванні наукових джерел бажано робити записи, які мають бути повними і точними (дослівними) або скороченими (коротким викладом матеріалів, що вивчаються). Так, наприклад, можна зробити:

- детальний конспект; запис основних положень робіт, фактичного матеріалу, власних зауважень тощо;
- короткі записи зі своїми роздумами або без них;
- виписки у формі цитат.

Під час роботи над літературою студент виписує цитати. Вони можуть фіксуватися у зошитах. При написанні наукових робіт студент повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Посилання бажано робити на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли праці, в яких міститься необхідний матеріал, не перевидавалися.

В усіх формах накопичення матеріалу необхідно точно вказувати вихідні дані інформаційного джерела, а саме: прізвище та ініціали авто-

ра, назву публікації, видавництво, місце та рік видання, відповідні сторінки тексту, загальний обсяг роботи.

Поряд з роботою над літературними джерелами, студенти збирають фактичний матеріал, який характеризує досліджуване підприємство та предмет дослідження. Для цього необхідно використовувати дані звітності, первинного, синтетичного та аналітичного обліку за останній, або декілька останніх звітних періодів, проводити анкетування й опитування провідних спеціалістів економічних служб підприємства.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ СТРУКТУРНИХ ЧАСТИН ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Якщо у випускній роботі вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого переліку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва в алфавітному порядку наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальну розшифровку.

Приклад:

ПСБО – положення (стандарт) бухгалтерського обліку;

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ випускної роботи повинен надати загальну уяву про виконання дослідження. У ньому в лаконічній формі послідовно повинні бути викладені:

- актуальність випускної роботи (10–15 речень);
- мета і завдання випускної роботи;
- законодавчо-нормативна база і теоретичні джерела, які використовувалися при написанні випускної роботи;
- практична база випускної роботи;
- коротка анотація окремих розділів випускної роботи;
- дані про обсяг випускної роботи (кількість сторінок, таблиць, рисунків, додатків, аркушів графічної частини).

Перший підрозділ першого розділу випускної роботи (виконується під керівництвом консультанта від кафедри "Економічної теорії") пови-

нен бути присвячений вивченню теоретичних питань обраного предмету дослідження. Необхідно проаналізувати зміну уявлень про предмет дослідження в ході розвитку світової економічної науки в хронологічному розрізі, або в межах економічних шкіл і напрямків, узагальнити та надати оцінку підходам до розуміння економічної сутності досліджуваного об'єкта бухгалтерського обліку тощо. Наприклад, при вивченні сутності прибутку необхідно розкрити погляди на його сутність меркантилістів, фізіократів, представників класичної та неокласичної політичної економії тощо. Процес вивчення світової економічної думки повинен супроводжуватися оцінками та роздумами автора з цього питання.

Систематизація та узагальнення результатів дослідження може здійснюватися в табличній та графічній формах (див. табл. 3.1), що наочно демонструватиме ключову ідею представників тих чи інших шкіл, та переважаючий підхід до розуміння економічної сутності різних категорій в історичному контексті.

Таблиця 3.1. Погляди провідних економістів різних часів на сутність прибутку (приклад)

Економічні школи	Представники	Розуміння прибутку
Меркантилізм (XV–XVII ст.)	Т. Мен (1571–1641)	Джерелом багатства вважав прибуток, який виник в торгівлі [1, с. 8].
Фізіократи (XVIII ст.)	Р. Кантільйон (1680–1734)	Вважав, що продукт землі поділяється на три частини (три ренти): одна третина відшкодовує витрати фермера, друга – дістається у вигляді прибутку, а остання третина належить сеньйорам [2].
	Ф. Кене (1694–1774)	На думку Ф. Кене, доходи є продуктом землі і людини [1, с. 15]. Вважав, що лише земля продуктивна, та може дати чистий продукт і дохід, який перевищує витрати [3, с. 35].
...	...	...

Також необхідно, на основі аналізу довідкової та науково-практичної літератури, розглянути сучасні трактування поняття, яке визначає предмет дослідження. Також у цьому підрозділі можуть бути розглянуті й інші дискусійні питання економічної науки, які стосувалися обґрунтування теоретико-прикладних положень обраного предмету дослідження.

В другому підрозділі першого розділу випускної роботи студент повинен навести основні законодавчо-нормативні акти, методичні рекомендації, які регулюють предмет дослідження, та розкрити напрями та ступінь їх регулювання. Іншими словами описати, які законодавчо-нормативні документи регулюють і що саме вони регулюють в контексті предмета дослідження. Також, необхідно розкрити питання, які характеризують особливості обраної категорії, як об'єкта облікового, аналітичного та контрольного процесу. Такими питаннями можуть бути, зокрема, історичні аспекти розвитку облікових концепцій, методик, підходи до класифікації, оцінки та визначення тощо. Стосовно економічного аналізу та контролю можуть бути розглянуті основні підходи, способи та процедури їх здійснення в контексті предмету дослідження.

У висновку до першого розділу студент повинен дати власну оцінку основним підходам до обґрунтування сутності категорії, яка визначає предмет дослідження, викласти свою точку зору на розглянуті питання, навести свої результати дослідження (термінологію, класифікації тощо).

У другому розділі випускної роботи повинна бути надана організаційна виробничо-економічна характеристика базового підприємства (склад і стан засобів праці, чисельність і структура персоналу, динаміка виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), доходи та витрати діяльності загалом та на одиницю продукції, рентабельність діяльності тощо). Також необхідно на основі інформації, відображеної у фінансовій звітності підприємства, провести детальний аналіз фінансового стану підприємства щонайменше за два роки (горизонтальний та вертикальний аналіз балансу, показники ліквідності та платоспроможності, ділової активності, рентабельності, оцінка ймовірності банкрутства тощо). Також в роботі необхідно провести детальний аналіз об'єкта, який визначає предмет дослідження (основні засоби, запаси, доходи тощо).

У висновку до другого розділу необхідно узагальнити і дати оцінку тенденціям щодо зміни основних показників діяльності базового підприємства, стабільності фінансового стану тощо.

У третьому розділі випускної роботи студент повинен всебічно охарактеризувати предмет дослідження на базовому підприємстві (бухгалтерський облік та економічний аналіз, або контроль) і надати критичну оцінку його існуючого стану. Оцінка організації та методики предметної області дослідження повинна здійснюватися в двох напрямках: з точки зору відповідності офіційній методології та раціональної організації процесів бухгалтерського обліку, економічного аналізу

та контролю (див. табл. 3.2). У випускних роботах предметною областю таких виступає контроль, або аудит необхідно провести предметну перевірку за матеріалами базового підприємства, дати оцінку як організації контролю, так і результатам, виявленим у процесі здійснення контрольних процедур.

Таблиця 3.2. Приклад недоліків, які є порушенням офіційної методології та нерациональної організації бухгалтерського обліку

Вид виявленого недоліку	Зміст	Пояснення
Порушення офіційної методології бухгалтерського обліку	При переоцінці об'єкта основних засобів не проводиться переоцінка інших об'єктів основних засобів, які входять до тієї ж групи, що й переоцінений об'єкт.	Має місце порушення вимог ПСБО 7 "Основні засоби".
Нерациональна організація бухгалтерського обліку	При журнально-ордерній формі на підприємстві складається оборотний баланс.	При журнально-ордерній формі в Головній книзі формується фактично та ж сама інформація, що і в оборотній відомості за синтетичними рахунками, що в умовах особливо ручної форми обробки інформації призводить до нерациональних дій.

Особливу увагу у висновках до третього розділу необхідно приділити узагальненню та систематизації недоліків, виявлених у дослідженні та оцінці їх негативного впливу на господарську діяльність базового підприємства.

Зміст другого та третього розділів випускної роботи повинен ґрунтуватися виключно на дослідженні фактичних даних з інформаційних джерел базового підприємства за останні звітні періоди.

Висновки випускної роботи повинні містити лаконічне викладення та обґрунтування основних положень виконаного дослідження: теорії, оцінки діяльності базового підприємства, оцінки предмету дослідження на досліджуваному підприємстві (див. табл. 3.3).

Таблиця 3.3. Приклад висновків до розділів випускної роботи

Розділ випускної роботи	Висновки
Перший	На основі вивчення історичного досвіду розвитку уявлень про сутність категорії прибутку встановлено, що прибуток є результатом використання індивідуально-своєрідних рис підприємця в процесі його діяльності щодо координації не лише факторів виробництва, а й невиробничих факторів (політичних, природних, економічних та ін.). В роботі уточнено визначення прибутку (дохід, який залишається в розпорядженні підприємця після компенсації послуг факторів виробництва та функцій держави), яке враховує роль та функції держави в отриманні та розподілі прибутку.
Другий	За досліджений період на базовому підприємстві спостерігається зниження показників, які характеризують рентабельність діяльності. Така тенденція пояснюється підвищенням конкуренції, що вимагає від підприємства знижувати торгівельні націнки. При цьому, зважаючи на інфляційні процеси, які тягнуть за собою зростання витрат підприємства, логічним є зменшення прибутків підприємств, а за окремими роками навіть отримання збитків.
Третій	Вивчення організації бухгалтерського основних засобів на базовому підприємстві дозволило виявити порушення при формуванні первісної вартості основних засобів, що матиме негативні наслідки при перевірці органами статистики та податковими органами.

Список використаних джерел повинен свідчити про повноту дослідження теоретичних та прикладних аспектів предмета дослідження. У список використаних джерел вносять всі використані джерела інформації: підручники, навчальні посібники, довідники, монографії, періодичні видання (журнали, газети) тощо. В список використаних джерел включаються лише ті джерела, які дійсно були використані автором та на які є посилання в тексті випускної роботи.

У додатках розміщують матеріал, якщо включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу.

Додатками випускної роботи можуть бути:

- первинні документи та облікові реєстри;
- фінансова та податкова звітність;
- графічний матеріал;
- таблиці, що доповнюють основний текст;
- розрахунки;
- інші матеріали.

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Оформлення випускної роботи здійснюється відповідно до вимог, викладених у Стандарті факультету щодо оформлення письмових робіт, затвердженого Радою інженерно-економічного факультету.

5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ, ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Не пізніше ніж за десять днів до захисту керівник має надати студентові відгук на роботу, який пишеться у довільній формі. У відгуку відображається:

- рівень підготовки автора роботи до виконання ним професійних обов'язків у відповідності до кваліфікації;
- ступінь самостійності при виконанні роботи; уміння працювати з літературними джерелами та їх використовувати; новизну поставлених питань та оригінальність підходів щодо їх вирішення; рівень оволодіння методологією дослідження; повноту та якість виконаних завдань; логічність (послідовність, чіткість, несперечливість, аргументованість) і грамотність викладення матеріалу.

У висновку відзначається рівень відповідності роботи вимогам щодо підготовки кваліфікаційних робіт. У кінці відзиву керівник робить висновки про можливість допуску випускної роботи студента до публічного захисту, а також присвоєння кваліфікації бакалавра з обліку та аудиту.

Після проходження попереднього захисту випускна робота передається на рецензування. Рецензент на підставі вивчення випускної ро-

боти висвітлює в рецензії такі обов'язкові питання, як актуальність обраної теми, сильні та слабкі сторони випускної роботи. У рецензії також подаються зауваження щодо змісту роботи та висновок щодо її відповідності встановленим вимогам.

Захист робіт відбувається на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії (ДЕК). На захист можуть бути запрошені спеціалісти або практикуючі фахівці, робота яких пов'язана з тематикою, за якою захищаються випускні роботи.

До захисту, в установленний деканатом термін, студент подає секретареві ДЕК такі матеріали:

- завершену роботу з усіма підписами;
- демонстраційний матеріал (не менше 4 аркушів);
- відгук керівника;
- рецензію на роботу.

Процедура захисту випускної роботи передбачає:

- інформування секретаря ДЕКу про студента, тему випускної роботи;
- виступ студента за основними положеннями випускної роботи (5–7 хвилин);
- відповіді студента на запитання по суті захисту (запитання можуть ставитись усіма присутніми на захисті);
- оголошення основних положень відгук;
- оголошення основних положень рецензії;
- відповіді студента на зауваження рецензента;
- заключне слово студента;
- прийняття рішення членами ДЕК.

Рішення членами ДЕК приймається після захисту усіх робіт, які планувались на цей день. ДЕК на закритому засіданні після обговорення результатів захисту випускної роботи, відкритим голосуванням звичайною більшістю членів комісії, які брали участь у засіданні, приймають рішення про:

- оцінку захисту роботи кожного студента (результати захисту визначаються оцінками "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно". При оцінюванні випускної роботи рекомендується використовувати таку шкалу (див. табл. 5.1).

При однаковій кількості голосів щодо оцінки випускної роботи голос голови ДЕК є вирішальним.

Таблиця 5.1. Рекомендовані критерії оцінювання випускних робіт

Характеристики випускної роботи	Оцінка, бали
Актуальність теми випускної роботи	1-10
Зміст та оформлення випускної роботи	50-60
Зміст та оформлення демонстраційного матеріалу	1-10
Обґрунтованість та правильність відповідей на запитання членів ДЕК	0-20

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеню: методичні поради / Автор-упорядник Л.А. Пономаренко, доктор технічних наук, професор. – К. : Редакція "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України". Видавництво "Толока", 2007. – 80 с.

2. Стандарт факультету щодо оформлення письмових робіт, затверджений Радою інженерно-економічного факультету Національного університету кораблебудування ім. адм. Макарова.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ**

ДОДАТОК А

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зав. кафедрою

« ____ » _____ 20 ____ р.

Факультет _____

Кафедра _____

**Завдання
на випускну роботу**

Студент _____

Тема роботи _____

Початкові дані по роботі _____

Перелік питань, що належать до розробки _____

Перелік графічного матеріалу _____

Завдання до розділу «Охорона праці» _____

Консультант _____

Завдання до розділу «Охорона навколишнього середовища» _____

Консультант _____

Завдання до розділу «Цивільна оборона» _____

Консультант _____

Дата видачі завдання

« _____ » _____ 20 ____ р.

Дата представлення роботи на кафедру

« _____ » _____ 20 ____ р.

Керівник _____

Завдання прийняв до виконання _____

(Підпис студента)

« _____ » _____ 20 ____ р.

Приклади тем для виконання випускних робіт

1. Бухгалтерський облік і економічний аналіз основних засобів підприємства.

2. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) основних засобів підприємства.

3. Бухгалтерський облік і економічний аналіз нематеріальних активів підприємства.

4. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) нематеріальних активів підприємства.

5. Бухгалтерський облік і економічний аналіз необоротних активів підприємства.

6. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) необоротних активів підприємства.

7. Бухгалтерський облік і економічний аналіз виробничих запасів підприємства.

8. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) виробничих запасів підприємства.

9. Бухгалтерський облік і економічний аналіз готової продукції підприємства.

10. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) готової продукції та її реалізації підприємства.

11. Бухгалтерський облік і економічний аналіз операцій з товарами підприємства.

12. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) операцій з товарами підприємства.

13. Бухгалтерський облік і економічний аналіз операцій з грошовими коштами підприємства.

14. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) операцій з грошовими коштами підприємства.

15. Бухгалтерський облік і економічний аналіз власного капіталу підприємства.

16. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) власного капіталу підприємства.

17. Бухгалтерський облік і економічний аналіз ефективності інвестицій підприємства.

18. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) інвестицій підприємства.

19. Бухгалтерський облік і економічний аналіз зобов'язань підприємства.

20. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) зобов'язань підприємства.

21. Бухгалтерський облік і економічний аналіз доходів підприємства від операційної діяльності.

22. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) доходів підприємства від операційної діяльності.

23. Бухгалтерський облік і економічний аналіз доходів підприємства від неопераційної діяльності.

24. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) доходів підприємства від неопераційної діяльності.

25. Бухгалтерський облік і економічний аналіз витрат на виробництво продукції підприємства.

26. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) витрат на виробництво продукції підприємства.

27. Бухгалтерський облік і економічний аналіз витрат підприємства від операційної діяльності.

28. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) витрат підприємства від операційної діяльності.

29. Бухгалтерський облік і економічний аналіз витрат підприємства від неопераційної діяльності.

30. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) витрат підприємства від неопераційної діяльності.

31. Бухгалтерський облік і економічний аналіз фінансових результатів підприємства.

32. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) фінансових результатів підприємства та шляхи їх вдосконалення.

33. Бухгалтерський облік і економічний аналіз розрахунків з оплати праці на підприємстві.

34. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) розрахунків з оплати праці на підприємстві.

35. Бухгалтерський облік і економічний аналіз на підприємстві зовнішньоекономічних операцій.

36. Бухгалтерський облік і економічний аналіз діяльності малого підприємства.

37. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) діяльності малого підприємства.
38. Бухгалтерський облік і економічний аналіз розрахунків з бюджетом на підприємстві.
39. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) розрахунків з бюджетом на підприємстві.
40. Бухгалтерський облік і економічний аналіз розрахунків зі страхування на підприємстві.
41. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) розрахунків зі страхування на підприємстві.
42. Бухгалтерський облік і економічний аналіз розрахунків з дебіторами на підприємстві.
43. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) розрахунків з дебіторами на підприємстві.
44. Бухгалтерський облік і економічний аналіз розрахунків з поставальниками та підрядниками на підприємстві.
45. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) розрахунків з поставальниками та підрядниками на підприємстві.
46. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) розрахунків з податку на прибуток підприємства
47. Бухгалтерський облік і економічний аналіз операцій з цінними паперами на підприємстві.
48. Бухгалтерський облік і внутрішньогосподарський контроль (аудит) операцій з цінними паперами на підприємстві.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Кафедра «Облік і економічний аналіз»
Допущений до захисту _____

Завідуючий кафедрою
к.е.н., доцент Погорєлова О.В.

«_____» _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

Тема _____

Керівник роботи _____

Студент _____ група _____

20__ р.

ЗМІСТ

1. Загальні відомості	3
1.1. Вимоги до здійснення керівництва випускними роботами	3
1.2. Вимоги до студентів-виконавців випускної роботи	4
2. Загальна технологія підготовки випускної роботи	5
2.1. Вибір теми роботи	5
2.2. Вимоги до структури випускної роботи	8
2.3. Підбір літературних джерел та фактичного матеріалу	8
3. Вимоги до змісту структурних частин випускної роботи	11
4. Вимоги до оформлення випускної роботи	16
5. Підготовка до захисту, порядок захисту та оцінювання випускної роботи	16
Список використаної літератури	18
Додатки (А–Г)	19